

Бюджетні реформи в Україні та країнах ОЕСР

Пучко Анна Олександрівна

*Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди,
кафедра фінансів, банківської справи і страхування, кандидат економічних наук, Україна*

Царук Анна Юріївна

*Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди,
кафедра фінансів, банківської справи і страхування, кандидат економічних наук, Україна*

Анотація. У статті проаналізовано бюджетні реформи в Україні та країнах ОЕСР. Доведено, що основними напрямками, за якими слід проводити зміни є податкова реформа, регуляторна реформа та перебудова політики стимулювання підприємництва, реформування системи соціального захисту та соціального забезпечення, реформування складових соціальної сфери, адміністративна реформа, реформування армії та правоохоронних органів, адміністративно-територіальна реформа. За результатами аналізу зроблений висновок про необхідність впровадження в Україні успішного досвіду проведення бюджетних реформ країнами ОЕСР.

Ключові слова: бюджетні реформи; світова економічна криза; фінансова криза; бюджетна система; конкурентоспроможність; доходи.

УДК 336.14

JEL Classification: E62, H61, H72

DOI: <http://dx.doi.org/10.22178/pos.14-4>

Вступ

Останніми роками спостерігається входження бюджетної реформи в фазу активізації. Завдяки прийняттю у 2001 році Бюджетного кодексу України, уперше було гармонізовано та взаємопов'язано державний бюджет і програму соціально-економічного розвитку країни. Було запропоновано бюджет розвитку, в якому передбачаються кошти на капітальні вкладення та інші державні інноваційні програми. Розпочато роботу із запровадження програмно-цільового методу фінансування видатків державного бюджету. Відбулося збільшення фінансової незалежності місцевих бюджетів.

Проведення у середньостроковій перспективі бюджетних реформ, дасть можливість забезпечити макроекономічну стабільність, збалансованість та стійкість бюджетної системи, що досягатиметься шляхом зниження податкового навантаження на економіку, проведення системних реформ у соціально-економічній сфері, ефективної політики управління державним боргом, утримання

бюджетного дефіциту в економічно безпечних межах, підвищення якості надання соціальних послуг та посилення соціального захисту громадян. Усе це сприятиме стабільному соціально-економічному розвитку держави та підвищенню рівня життя і добробуту громадян України.

Метою статті є дослідження та аналіз бюджетних реформ в Україні та країнах ОЕСР.

Результати дослідження

Проведення бюджетної реформи в Україні ускладнює завдання уряду щодо реалізації бюджетної політики. Система впровадження бюджетної політики в Україні також перебуває на стадії становлення, однак цей факт не применшує її значення для реалізації державної стратегії. Сучасна вітчизняна економічна наука наголошує на зростанні значення аналізу наслідків впливу бюджету на економічне життя у контексті стабілізації української економіки. Вчений О. Д. Василик [1, с. 56] визначає, що основною метою бюджетної полі-

тики є оптимальний розподіл валового внутрішнього продукту між галузями народного господарства, соціальними групами населення, територіями.

Світова економічна і фінансова криза стала відображенням системних недоліків діючої моделі глобального капіталізму з його орієнтацією на надмірне споживання і використання кредитних важелів, прорахунків політики економічного лібералізму і впливу держави на розвиток фінансового сектора. На відміну від першої хвилі світової фінансової кризи, яка була спровокована надмірними боргами приватного сектора, сьогодні основні ризики змістилися до державного сектора економіки. Інтеграція світових фінансів демонструє важливість тісного взаємозв'язку бюджетно-податкової та грошово-кредитної політики, тому довгострокові пріоритети грошово-кредитної та бюджетної політики базуються на зростанні ролі державного бюджету як інструменту вирішення найважливіших стратегічних економічних і соціальних завдань, а це, у свою чергу, потребує вирішення таких завдань: підвищення вкладу державних витрат в усунення інфраструктурних та інституційних обмежень і створення умов для інноваційного розвитку економіки, підвищення рівня і якості життя населення; посилення стимулюючого впливу податкової системи на розвиток економіки при одночасному стійкому виконанні фіскальної функції; підвищення ефективності бюджетних витрат і системи бюджетування; зниження інфляції до рівня трьох відсотків на рік. Уряд звертає увагу на розробку системи аналізу поточної ситуації на світових товарних та фінансових ринках [2], застосування якої забезпечить оперативне інформування керівництва країни та зацікавлених центральних органів виконавчої влади стосовно поточної ситуації на світових ринках, можливих загроз і ризиків для України для своєчасного вироблення узгоджених рішень, спрямованих на недопущення (пом'якшення негативних наслідків) поширення кризових явищ на внутрішній ринок України. Встановлено перелік індикаторів оцінки фінансової стабільності на світових фінансових ринках. Для мінімізації впливу глобальної кризи і пом'якшення її впливу на систему державних фінансів Міністерство фінансів України ініціювало розробку системи протидії впливу чергової хвилі сві-

тової фінансової кризи [3], яка дозволить відслідковувати критичні індикатори; визначити можливі джерела ризиків та канали проникнення кризи; сформувати базу прецедентів для прийняття відповідних рішень для зменшення впливу кризових подій по секторах економіки. Фінансовий сектор нині потребує відновлення кредитної активності комерційних банків, формування сегмента інвестиційного кредитування, забезпечення стійкості банківської сфери. Саме тому пріоритетним напрямом розвитку банків на найближчі роки є відновлення довіри до банківського сектора; розширення спектра банківських послуг та доступу до них; подальший розвиток макро-пруденційного регулювання та нагляду для забезпечення фінансової стійкості банківської системи; упровадження окремих елементів ризик-орієнтованого нагляду, удосконалення адекватної системи управління ризиками, удосконалення системи оцінки, аналізу, раннього реагування та попередження негараздів [4].

Серед основних напрямів реформ в Україні, головну увагу необхідно приділити наступним:

1. Податкова реформа. Удосконалення системи оподаткування, спрощення адміністративних процедур мають сприяти збільшенню податкових надходжень до бюджету. Цьому ж сприятиме й розширення охоплення бази оподаткування. Водночас раціоналізація бюджетних видатків є важливою для пом'якшення негативного ефекту «фіскального розриву», тому має передувати рішенням щодо зниження податкової ставки. Необхідними складовими податкової реформи мають бути реформа Державної фіскальної служби, яка включатиме зміни критеріїв оцінки працівників та підрозділів служби, а також реформа податкового законодавства, якою необхідно мінімізувати невизначеність податкової системи.

2. Регуляторна реформа та перебудова політики стимулювання підприємництва. Очікувана детінізація економіки, насамперед малого й середнього бізнесу, має сприятливо відбитися на доходах бюджету. Між тим, цілеспрямоване бюджетне фінансування поліпшення підприємницького середовища (інформаційне забезпечення, підготовка фахівців, підтримка розвитку мікрокредитування, розвиток ринкової інфраструктури, комунікацій

тощо) та відкриття доступу до кредитування сприятимуть чутливості підприємницької спільноти до позитивних сигналів дерегуляції.

3. Реформування системи соціального захисту та соціального забезпечення. Посилення адресності соціального захисту дозволить зменшити потребу в бюджетних видатках при збереженні їх потрібного соціального ефекту. Це ж стосується пенсійної реформи, яка має поступово позбавити необхідності дотування дефіцитного Пенсійного фонду. Попри це, соціальні видатки бюджету мають належним чином пом'якшувати негативні наслідки реформ в інших сферах, зокрема, запровадження ринкових засад тарифоутворення в житлово-комунальній сфері.

4. Реформування складових соціальної сфери. Якісні зміни, які відбуватимуться у процесі реформування охорони здоров'я та освіти, мають раціоналізувати бюджетні видатки на надання послуг у цих сферах. З іншого боку, такі реформи потребуватимуть додаткових спеціальних бюджетних видатків (інвестиції в розвиток матеріальної бази, комунікаційної інфраструктури тощо).

5. Адміністративна реформа. На основі функціонального обстеження та підвищення ефективності адміністративно-управлінського апарату внаслідок дерегуляції, децентралізації, інформатизації, які спроможні зекономити відчутну частку бюджетних коштів встановлення необхідної його чисельності та оплати праці, що убезпечила б суспільство від проявів корупції як засобу компенсації ресурсів, не наданих державою для забезпечення нормального управлінського процесу. Проте, як і у попередньому випадку, побудова сучасної контрольно-управлінської мережі потребує спеціалізованих вкладень. Не виключеним є і ризик зниження надходжень до бюджету в період трансформації моделі управління.

6. Реформування армії та правоохоронних органів. Врахування впливу цієї реформи є важливим, оскільки вона є необхідною для збереження національної безпеки та суверенітету України, формуючи важливу статтю видатків бюджету, який і раніше був переобтяжений імперативом соціальних видатків.

Зворотний ефект цих реформ для бюджету є віддаленим, проте критично важливим.

7. Адміністративно-територіальна реформа. Проведення ретельнішої політики регіонального вирівнювання має розвантажити систему міжбюджетних трансфертів та посилити фінансову самодостатність адміністративно-територіальних одиниць. Дієздатна місцева влада також має забезпечити ефективніше використання коштів місцевих бюджетів, що необхідно для послідовного проведення реформування складових соціальної сфери [5, с. 73-74].

Виконання зазначених реформ має покращити економічне та фінансове становище України в майбутньому.

Протягом двох останніх десятиліть країни ОЕСР послідовно реформують бюджетні системи, зважаючи на те, що особливості бюджетного процесу суттєво впливають на оздоровлення державних фінансів, ефективність і результативність надання бюджетних послуг. До головних напрямів бюджетної консолідації можна віднести:

- перехід до формування середньострокових фінансових планів;
- розроблення бюджету на основі зважених сценаріїв економічного розвитку країн;
- зміну підходу до формування бюджету – не «знизу догори», а «згори донизу»;
- проведення роботи щодо запровадження у бюджетний процес результативних показників надання суспільних благ та послуг.

Важливим напрямом реформування бюджетних систем та бюджетного процесу є запровадження та вдосконалення системи формування середньострокових фінансових планів. Як відомо, найсерйозніший критичний аргумент щодо річного бюджетного планування пов'язаний з тим, що короткостроковий часовий горизонт річного бюджету не дає змоги створити систему ефективного управління державними коштами, оскільки рішення про розподіл бюджетних ресурсів часто приймаються під впливом поточної ситуації, без урахування наслідків таких рішень для бюджетів наступних років. Успішне запровадження середньострокового фінансового планування, яке дає змогу усунути цей недолік, стало в багатьох країнах справжньою бюджетною революцією.

Загальний підхід до формування середньострокових фінансових планів, який робить фінансові цілі уряду стабільнішими та надійнішими, такий:

- чітке формулювання середньострокових бюджетно-податкових цілей уряду у вигляді узагальнюючих показників бюджетної системи (загального рівня бюджетних надходжень, видатків, бюджетного дефіциту/профіциту та державного боргу);

- конкретизація узагальнюючих показників у вигляді жорстких бюджетних обмежень для окремих міністерств і програм на декілька років.

При цьому середньострокові жорсткі бюджетні обмеження для всіх міністерств (головних розпорядників бюджетних коштів) встановлюються найчастіше на три наступні роки за поточним бюджетним роком. Щороку показники уточнюються та додають ще один рік, що не лише дає змогу забезпечити досягнення визначених фінансових результатів, а й значно полегшує річний бюджетний процес. Щоправда, ці рамкові плани переважно не оформлюються законодавчо. Вони є робочими документами планування, які відображають політичні рішення щодо фінансової дисципліни.

Наявність трирічних фінансових планів не означає, що до документа не можуть вноситься зміни. Більше того, перерозподіл видатків між міністерствами вважається ключовою передумовою зміцнення фінансової дисципліни. Однак повинні бути чітко визначені умови та причини такого перерозподілу, зокрема, зміна економічних умов або прийняття нових політичних рішень.

Важлива роль середньострокових фінансових планів для скорочення бюджетних видатків пов'язана з тим, що вони показують, як поточні бюджетні рішення, зокрема щодо інвестиційних видатків, вплинуть на бюджети наступних років. Однак досвід країн ОЕСР свідчить про те, що при їх розробленні зазвичай виникає низка серйозних проблем.

По-перше, при складанні таких планів проявляється тенденція до завищення темпів зростання економіки країни, а отже – до завищення прогнозних показників державних доходів і, відповідно, державних видатків.

По-друге, міністерства й відомства розглядають прогнозні показники розподілу бюджетних коштів як такі, що вже закріплені за ними. Це ускладнює процеси можливого скорочення планових показників видатків, навіть за об'єктивних обставин скорочення бюджетних доходів.

По-третє, середньострокові бюджетні прогнози склалися в реальних, а не в номінальних показниках. За умови уповільнення економічного зростання та підвищення інфляції (зокрема, у 1970-ті роки) прогнози видатків автоматично коригувалися з урахуванням підвищення цін, що за одночасного зниження бюджетних доходів створювало ризики погіршення стану державних фінансів [6, с. 44].

Наприклад, в Бразилії конституційні норми наряду із рамковим законодавством використовують також для формування і реалізації реформ управління бюджетом, хоча в останньому випадку скоріше встановлюють обмеження для бюджетного планування і практики витрат коштів, а не приписують конкретні форми управління бюджетом. Він доповнюється «Законом про бюджетні злочини», який дає можливість переслідувати чиновників і політиків, які порушили даний закон. Один із найбільш цікавих аспектів згаданого закону полягає в тому, що встановлюючи жорсткі рамки для управління витратами, він одночасно передбачає стимули для ведення сучасної практики управління бюджетом. Зокрема, таких як багатолітнє бюджетне планування, зміцнення управління бюджетом за допомогою інформаційних технологій тощо, які використовувалися для інших інновацій, які сприяли підвищенню прозорості, таких, наприклад, як електронна податкова декларація (використовується в Бразилії 98 % платниками податків) [7; 8].

Реформа управління бюджетом в Австралії ставила завдання підвищення конкурентоспроможності країни із врахуванням того факту, що в період між 1950 і 1990 рр. країна опустилася з п'ятого на 15-те місце серед найбільш багатих розвинутих країн. Зміна ролі і функціонування інституційних організацій бюджетної архітектури країни розглядалася в якості ключового елемента знайденого рішення для підвищення конкурентоспроможності Австралії. Втілені значні зміни в міжбюджетні відносини поставили розподіл

засобів між бюджетами різних рівнів на більш стабільну і передбачувану основу [9].

Реформа бюджетної системи Канади була спрямована на досягнення принципу процесуальної справедливості при введенні практики бізнес-управління в державному секторі. А втілення таких принципів, як обережність, ефективність, економність і чесність при роботі з державними ресурсами, створили в Канаді загальну інституціональну культуру, яка в значній мірі спрямована на заміри і оцінку результатів виконання державних програм [10].

Удосконалення бюджетної системи Австралії передбачало послаблення існуючого жорсткого режиму річних бюджетних асигнувань шляхом введення у бюджет Науковий вісник Херсонського державного університету 127 так званих «Flexiklausel», які надавали бюджетним установам більшу свободу у витратах коштів в межах установлених лімітів. Австрійська бюджетна система залишається однією із найбільш радикальних прикладів відмови від сталої практики управління державними фінансами і сектором в Центральній Європі [11]. Внаслідок реформування бюджетної системи Іспанії були реалізовані нововведення в практику управління бюджетом через введення середньострокового бюджетного планування, а також результативних принципів при розподілі бюджетних асигнувань. Останні були введені, зокрема, в галузі послуг охорони здоров'я, вищої освіти і в телерадіомовленні [12]. А у бюджетній системі Німеччини в 90-х рр. XX ст. почали активно впроваджувати бізнес-інструменти у формуванні бюджетних ресурсів [13, с. 45].

Важливим напрямом бюджетних реформ у країнах ОЕСР є застосування при формуванні бюджету та підготовці звітності про його виконання не лише касового методу, а й методу нарахувань, який вже використовують тією чи іншою мірою майже половина країн ОЕСР. Застосування такого методу підвищує прозорість бюджетних витрат і покращує процес прийняття бюджетних рішень завдяки використанню інформації про бюджетні наслідки державних рішень.

Бюджетні реформи в країнах ОЕСР передбачають розширення участі громадськості в бюджетному процесі, зокрема, з метою кращого розуміння ними бюджетних проблем, зумовлених старінням населення, та сприй-

няття серйозних негативних наслідків для бюджету, якщо необхідні реформи не будуть проведені. Як переконує досвід різних країн, розширення доступу громадян до бюджетних документів, створення спеціальних документів щодо бюджету для громадян та онлайн-вих «бюджетних ігор», учасники яких можуть приймати бюджетні рішення, а також включення до шкільних програм розділів стосовно обговорення довгострокових бюджетних проблем можуть значно полегшити проведення складних реформ.

У реформуванні бюджетного процесу і відповідного бюджетного законодавства в країнах ЄС спостерігається чітка тенденція до запровадження бюджетування, орієнтованого на результат. Такі реформи дали можливість надавати у бюджетних документах та річних звітах інформацію про результати функціонування бюджетної сфери разом із фінансовою інформацією. В Австралії, Швеції, США для всіх програм дані про нефінансові результати інтегровані в бюджетну документацію. Однак така інтеграція ще не гарантує, що інформація про результати використовується в процесі прийняття бюджетних рішень, зокрема щодо розподілу бюджетних коштів.

Експерти зазначають, що успішна реалізація теоретичних підходів до бюджетування, орієнтованого на результат, потребує ретельної підготовки до його запровадження, передусім чіткого визначення цілей, яких має досягти державне управління, та індикаторів, за допомогою яких можна оцінювати досягнення цих цілей, а отже, – результативність та ефективність діяльності сектору загальнодержавного управління, які можуть бути не лише ризоманітними, а й складними для визначення [14].

Висновки

Незважаючи на певні досягнення, бюджетна реформа в Україні стикається з багатьма проблемами. Головною з них є те, що вона так і не стала складовою реформи суспільних відносин взагалі. За відсутності реальних реформ в інших сферах суспільного життя бюджетна реформа діє фрагментарно. Фактично реформа міжбюджетних стосунків зупинилася на рівні села, селища, міста, району. Затягується введення в дію програмно-цільового методу фінансування на рівні місцевих бюджетів.

На відміну від України, як відмічають дослідники, країни ЄС, завдяки своїм реформам, досягнули високого ступеня ефективності у функціонуванні всіх ланок бюджетної системи, що відображається у максимально повній ре-

алізації прав, свобод і обов'язків громадян. Тому нам потрібно рівнятися до таких країн і брати з них приклад.

Список інформаційних джерел

1. Василик О. Д, Павлюк К. В. Державні фінанси України. Київ : НІОС, 2002. 248 с.
2. Щодо аналізу ситуації на світових фінансових ринках, передбачення кризових явищ та оцінки ризиків. *Протокол засідання Кабінету Міністрів України від 27.08.2011 р. № 52.*
3. Про організаційне забезпечення проекту впровадження системи антикризової діагностики стану державних фінансів України та проактивного реагування на поширення світової фінансової кризи : наказ Міністерства фінансів України від 29.11.2011 р. № 1515.
4. Любіч О. О. Пріоритети бюджетно-податкової та грошово-кредитної політики в умовах кризи. *Бюджетно-податкова реформа як каталізатор соціально-економічного розвитку в Україні* / ред. П. В. Мельник. Київ : Алерта, 2012. С. 195–198. URL: http://ndi-fp.asta.edu.ua/files/doc/publications/Budjet_podat_ref_zbirnyk.pdf.
5. Аврамченко К. В., Дешко А. Л., Жаліло Я. А., Жук В. І., Ковалівська С. В. Бюджетна політика: прагматичні підходи до стратегічних рішень. Київ : СТ-Друк, 2016. 110 с.
6. Державний бюджет і бюджетна стратегія 2012-2014: стабілізація та сталий розвиток в умовах реформування економіки України : у 4 т. / за ред. Ф. О. Ярошенка. Київ : Академія фінансового управління, 2011. Т. 2 : Бюджетна стратегія і Державний бюджет 2012: збалансованість, прозорість, реалістичність. 88 с.
7. OECD Territorial Reviews: Brazil 2013. Paris : OECD Publishing, 2013. 222 p. doi: 10.1787/9789264123229-en.
8. Melo M., Pereira C., Souza S. The Political Economy of Fiscal Reform in Brazil. The Rationale for the Suboptimal Equilibrium. IDB WP-117. Washington : Inter American Development Bank, 2010. 85 p. URL: <http://www.iadb.org/res/publications/pubfiles/pubIDB-WP-117.pdf>.
9. OECD Reviews of Regulatory Reform: Australia 2010: Towards a Seamless National Economy. Paris : OECD Publishing, 2010. 221 p. doi: 10.1787/9789264067189-en.
10. Evans G. DFID Support to Public Administration Reform in Canada. Kingston : Institute of Rubric Administration of Canada, 2008. 177 p.
11. Blondal J., Bergvall D. Budgeting in Austria. *OECD Journal on Budgeting*. 2007. Vol. 7, №3. P. 1–37. URL: <https://www.oecd.org/austria/40961371.pdf>.
12. The Study of Public Management in Europe and the US. A Competitive Analysis of National Distinctiveness / ed. K. Walter. London and New York : Routledge, 2008. 286 p.
13. Knorz T. The Budget System of the Federal Republic of Germany. Berlin : Bundesministerium der Finanzen, 2008. 89 p. URL: <https://goo.gl/f7ZyzH>.
14. Aristovnik A., Seljak J. Performance budgeting: selected international experiences and some lessons for Slovenia. *Journal of Economics*. 2010. Vol. 58, № 3. P. 271–291. URL: https://mpa.ub.uni-muenchen.de/15499/1/MPRA_paper_15499.pdf.

© А. О. Пучко, А. Ю. Царук

Стаття отримана 15.09.2016

Budget reform in Ukraine and the OECD countries

Puchko Anna

*Hryhoriy Skovoroda State Pedagogical University of Pereyaslav-Khmelnitsky,
Department of Finance, Banking and Insurance, PhD in Economics, Ukraine*

Tsaruk Anna

*Hryhoriy Skovoroda State Pedagogical University of Pereyaslav-Khmelnitsky,
Department of Finance, Banking and Insurance, PhD in Economics, Ukraine*

Abstract. The article analyzes the fiscal reforms in Ukraine and the OECD countries. It has been proved that the main areas which should undergo changes are the tax reform, regulatory reform and restructuring policies to encourage entrepreneurship, reform of social protection and social security, reform of social sphere constituents, administrative reform, reform of the army and law enforcement, administrative and territorial reform. According to the analysis results, there has been drawn the conclusion about the need to introduce in Ukraine the successful experience of the OECD countries in implementing budget reforms.

Keywords: fiscal reform; the global economic crisis; financial crisis; budget system; competitiveness; income.

UDC 336.14

JEL Classification: E62, H61, H72

DOI: <http://dx.doi.org/10.22178/pos.14-4>

References

1. Vasylyk, O., & Pavliuk, K. (2002). *Derzhavni finansy Ukrainy* [Public finances Ukraine]. Kyiv, Ukraine: NIOS (in Ukrainian).
2. *Shchodo analizu sytuatsii na svitovykh finansovykh rynkakh, peredbachennia kryzovykh yavlyshch ta otsinky ryzykiv* [As for the analysis of the situation in the global financial markets crisis prediction and risk assessment] (Ukraine) 27 August 2011, No 52 (In Ukrainian).
3. *Pro orhanizatsiine zabezpechennia proektu vprovadzhennia systemy antykryzovoi diahnostryky stanu derzhavnykh finansiv Ukrainy ta proaktyvnoho reahuvannia na poshyrennia svitovoi finansovoi kryzy* [About of the organizational support of the introduction of anti-crisis draft diagnosis of the public finance of Ukraine and proactive response to the spreading global financial crisis] (Ukraine) 29 November 2011, No 1515 (in Ukrainian).
4. Liubich, O. (2012). *Priorytety biudzhetho-podatkovoi ta hroshovo-kredytnoi polityky v umovakh kryzy* [Priorities for fiscal and monetary policy in times of crisis]. In P. Melnyk (Ed.), *Biudzhetho-podatkova reforma yak katalizator sotsialno-ekonomichnoho rozvytku v Ukraini* (pp. 195–198). Kyiv, Ukraine: Alerta. Retrieved from http://ndi-fp.asta.edu.ua/files/doc/publications/Budjet_podat_ref_zbirnyk.pdf (in Ukrainian).
5. Avramchenko, K., Deshko, A., Zhalilo, Ia., Zhuk, V., & Kovalivska, S. (2016). *Biudzhethna polityka: prahmatychni pidkhody do stratehichnykh rishen* [Fiscal policy: pragmatic approaches to strategic decisions]. Kyiv, Ukraine: ST-Druk (in Ukrainian).
6. Yaroshenko, F. (Ed.). (2011). *Derzhavnyi biudzheth i biudzhethna stratehiia 2012-2014: stabilizatsiia ta stalnyi rozvytok v umovakh reformuvannia ekonomiky Ukrainy* [State budget and fiscal strategy 2012-2014: stabilization and sustainable development in terms of reforming Ukraine's economy] (Vol. 2). Kyiv, Ukraine: Akademiia finansovoho upravlinnia (in Ukrainian).
7. OECD (2013). *OECD Territorial Reviews: Brazil 2013*. Paris, France: OECD Publishing. doi: 10.1787/9789264123229-en

8. Melo, M., Pereira, C., & Souza, S. (2010). *The Political Economy of Fiscal Reform in Brazil. The Rationale for the Suboptimal Equilibrium. IDB WP-117*. Washington, USA: Inter American Development Bank. Retrieved from <http://www.iadb.org/res/publications/pubfiles/pubIDB-WP-117.pdf>
9. OECD (2010). *OECD Reviews of Regulatory Reform: Australia 2010: Towards a Seamless National Economy*. Paris, France: OECD Publishing. doi: 10.1787/9789264067189-en
10. Evans, G. (2008). *DFID Support to Public Administration Reform in Canada*. Kingston, Canada: Institute of Rubric Administration of Canada.
11. Blondal, J., & Bergvall, D. (2007). Budgeting in Austria. *OECD Journal on Budgeting, Vol. 7, 3*, 1–37. doi: 10.1787/16812336
12. Walter, K. (Ed.) (2008). *The Study of Public Management in Europe and the US. A Competitive Analysis of National Distinctiveness*. London and New York: Routledge.
13. Knorz, T. (2008). *The Budget System of the Federal Republic of Germany*. Berlin, Germany: Bundesministerium der Finanzen. Retrieved from <https://goo.gl/f7ZyzH>
14. Aristovnik, A., & Seljak, J. (2010). Performance budgeting: selected international experiences and some lessons for Slovenia. *Journal of Economics, Vol. 58, 3*, 271–291. Retrieved from https://mpa.ub.uni-muenchen.de/15499/1/MPRA_paper_15499.pdf

© A. Puchko, A. Tsaruk

Received 2016-09-15